

Руського воєводства, Волинського воєводства та Подільського воєводства, урядові посади в яких мали по черзі обіймати шляхтичі католицького та православного віросповідання. Крім того, порушувалося клопотання про закріплення за гетьманом ВКР права призначати гетьмана наказного, який після смерті великого гетьмана успадковував би всю повноту влади. До прерогатив гетьмана також належало право скасування наданих без узгодження з ним земельних пожалувань і призначень на урядові посади, обмеження на його користь прав князівських родин, закріплення за козаками права проживати на території Брацлавського, Київського та Чернігівського воєводств. Однак польське керівництво не погодилося на збільшення території та розширення прерогатив уряду. Навпаки, до ратифікованого у травні 1659 сеймом Речі Посполитої варіанта Гадяцького договору 1658 не увійшло положення про власну монету ВКР, передбачалося лише карбування українським урядом польських грошових знаків; виняткова перевага православної шляхти в праві обіймання урядових посад поширювалася лише на території Київського воєводства, у Брацлавському та Чернігівському воєводствах передбачалося чергування представників православної та католицької шляхти, після смерті гетьмана українські стани мали обирати вільними голосами вже не його наступника, а лише 4 кандидатів, із яких король призначав главу виконавчої влади. З тексту угоди випало положення про ліквідацію Берестейської церковної унії 1596 та повернення колишнім власникам майна, відібраного унійцями у православного духовенства.

Літ.: Герасимчук В. Виговщина і Гадяцький трактат // Зап. НТШ, 1909, т. 87-89; Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII-XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997; Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни. – К., 1998; Горобець В.М. Гадяцька унія 1658 року // Історія України, 1998, №38–39; Грушевський М.М. Історія України-Руси. – К., 1998, т.10; Горобець В.М. Гадяцька угода 1658 року у контексті міжнародних відносин // Київ. стар., 1999, № 1.

В.М.Горобець.

ВЕНЕЦІАНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО ДО УКРАЇНИ 1650 – перша в історії венеціансько-українських взаємин дипломатична місія. Відбулася за рішенням сенату Венеціанської республіки з ініціативи її посла у Відні Н.Сагредо та за підтримки папського нунція у Варшаві Дж. Тореса, які займалися пошуками і погодженням кандидатури на посланця до України. Ним став поет і священик, венеціанський підданий Альберто Віміна да Ченеда (справж. ім'я та прізвище – Мікеле Б'янкі), який від 1647 мешкав у польській столиці. У своїй поїздки він представляв венеціанського посла у Відні і не мав повноважень укладати угоди і договори; вірчу грамоту і посольські інструкції йому підписав Сагредо, який склав також листа до

Б.Хмельницького. Посольству доручалося зібрати відомості про стосунки між турками і татарами, озброєння останніх й схилити українського гетьмана на бік європейської антитурецької коаліції.

Після прибуття 3 червня до Чигирини венеціанського посланця прийняв Хмельницький в оточенні своїх старшин. Переговори тривали в атмосфері доброзичливості і взаєморозуміння й завершилися 13 червня в Суботіві. У ході зустрічей і бесід гетьман вітав успіхи Венеції у війні з турками, висловив готовність прилучитися до неї. Разом з тим він вказав на необхідність відвернути загрозу польського нападу на Україну, досягти союзу з Кримським ханством та одержати грошову допомогу від Венеції. Наприкінці переговорів Хмельницький передав для Сагредо листа. Венеціанська і українська сторони дійшли згоди, що їх обмін пропозиціями і думками має характер попередніх переговорів, які слід продовжити найближчим часом. Після повернення до Варшави Віміна склав реляцію до венеціанського сенату, котрий вирішив направити до козаків нове посольство, але вже безпосередньо від свого імені. Тоді ж розпочалася підготовка до цієї місії, яку, однак, було припинено через загострення стосунків між Польщею і козацьким військом.

Одним з важливих наслідків посольства до Хмельницького було оприлюднення й поширення в Італії й інших країнах Заходу автентичних матеріалів про Україну та її збройні сили - завдяки виданню у Венеції творів Віміна "Донесення про походження і звичаї козаків" (1656) та "Історія громадських воєн у Польщі" (1671).

Літ.: Молчановский Н. Донесение венецианца Альберто Вимина о козаках и Б.Хмельницком // Киев. стар., 1900, № 1; Пирлинг П. Альберто Вимина. Сношения Венеции с Украиной и Москвою. 1650-1660 // Рус. стар. 1902, янв.; Кордуба М. Венецьке посольство до Хмельницького (1650 р.) // Зап. НТШ, 1907, т. 78, кн.4; Caccamo D. Alberto Vimina in Ucraina e nella "parti settentionali". Diplomazia e cultura nel Seicento veneto // Europa Orientalis, 1986, vol. V; Віміна А. Реляція про походження та звичаї козаків // Київ. стар., 1999, № 5.

М.М.Варварцев.

ВЕРХОВНА АВТОНОМНА РОСІЙСЬКО-РУМУНСЬКА КОЛЕГІЯ У РУМУНСЬКИХ ТА БЕССАРАБСЬКИХ СПРАВАХ – спеціальний орган, створений Раднаркомом РСФРР 28 січня 1918 для боротьби проти румунських військ, які окупували Бессарабію, здійснення в Румунії пролетарської революції, а також боротьби з Українською Центральною Радою. До колегії входили представники РНК РСФРР, Румчероду, Румунського соціал-демократичного комітету дії і секції румунських соціал-демократів Одеси: М.Брашован, А.Желєзняков, М.Бужор, Л.Рузер, В.Юровський та ін. Голова – Х.Раковський. Центром діяльності колегії стала Одеса.